

SMIL & hydrotekniske tiltak

Nono Dimby, Statsforvalteren i Rogaland

Statsforvalteren i Rogaland

SMIL til hydrotekniske tiltak

Formål

støtte tiltak ... redusere forurensing ... ut over det som kan forventes i **vanlig** jordbruksdrift.

Lovpålagte krav,
ikkje innanfor

NORGES LOVER
1687–2020

Forurensingstiltak

Minske (risiko for) erosjon og næringsavrenning.

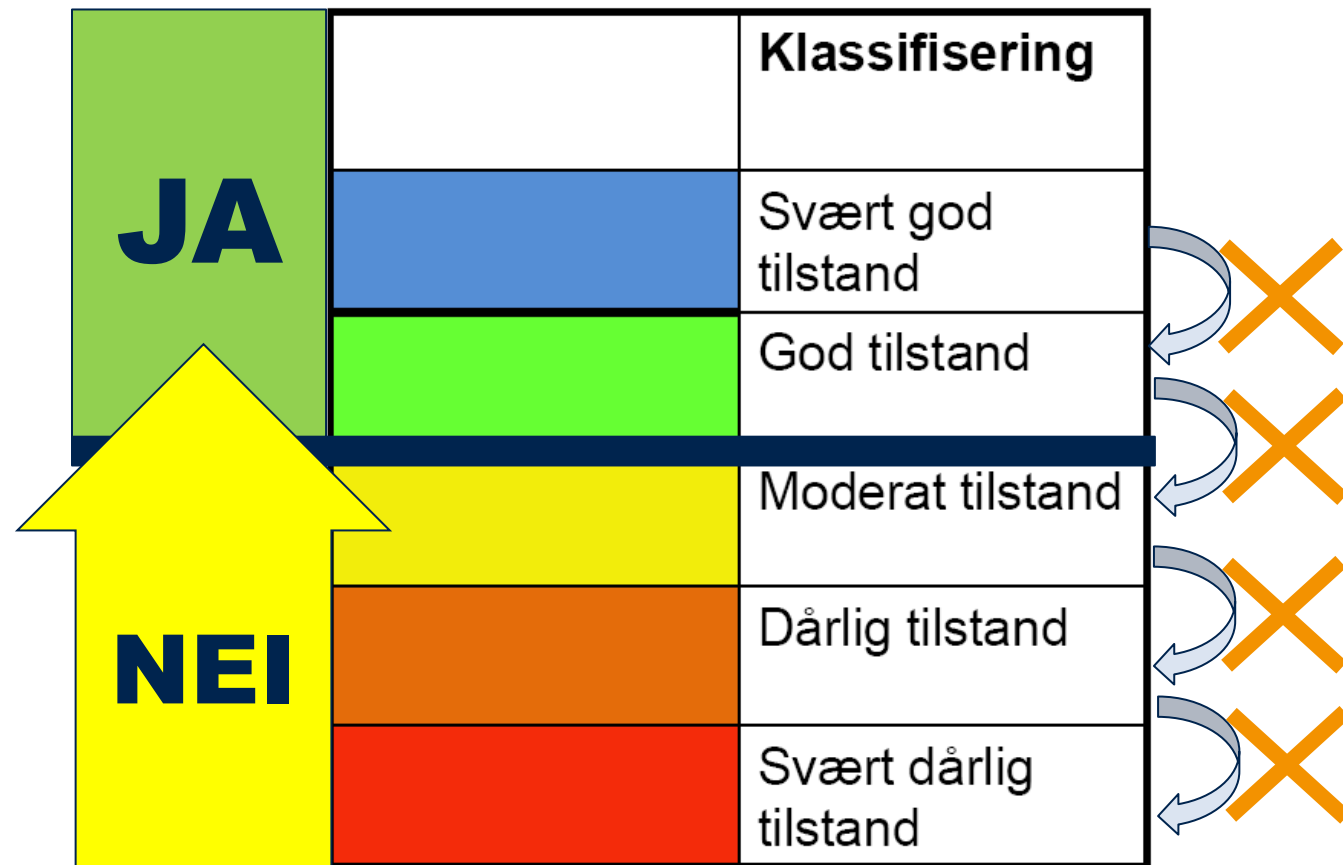
Tips

- Gjenstøping av gjødselporter: NEI!
- Dekke over gjødselkummer: JA!

Renere vann!

vannforskriften

Godkjenning etter annet regelverk???

Vedtaksmaal i Agros

Innvilgning av tilskudd innebærer ikke at tiltaket er godkjent etter annet regelverk, som f.eks. plan- og bygningsloven, kulturminneloven, naturmangfoldloven, vannressursloven eller forurensningsforskriften. Dersom tiltaket du nå har fått tilskudd til krever slik annen tillatelse, må du innhente dette før du går i gang med tiltaket.

Vannforskriften

Vannressursloven

Godkjenning før SMIL-vedtak?

Godkjenning etter SMIL - vedtak?

Forskrift om fysiske tiltak i vassdrag

Vannforskriftens § 12

(ny aktivitet eller nye inngrep):

Ny aktivitet/inngrep i en vannforekomst kan gjennomføres ... om miljømålene ikke nås eller at tilstanden forringes, hvis dette skyldes:

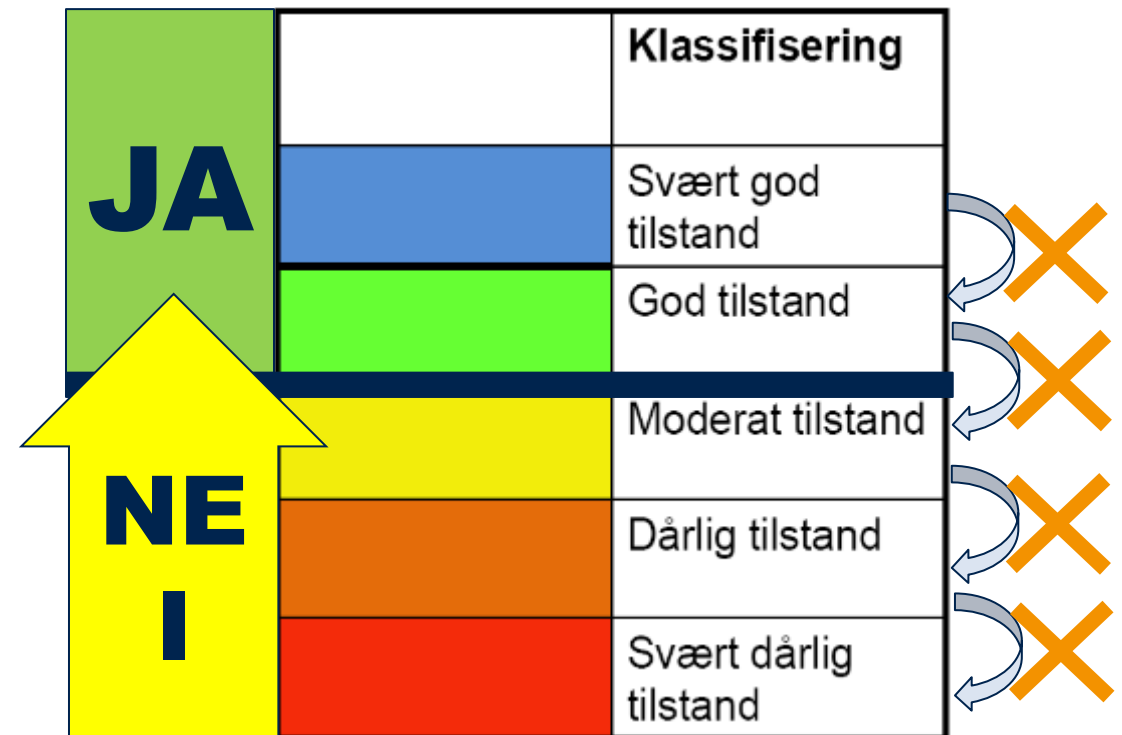
- A) nye endringer i de fysiske egenskapene ved en overflatevannforekomst eller endret nivå i en grunnvannsforekomst, - eller
- B) aktiviteten ikke forverrer miljøtilstanden... mer enn fra svært god ... til god tilstand!

Vilkår:

- A) begrense negativ utvikling i vannforekomstens tilstand,
- B) samfunnsnyttene ... er større enn tap av miljøkvalitet, og
- C) alt annet er vurdert, dvs. ingen andre alternativer!

Hvis sårbar resipient

- Vurder evt. **rensetiltak** gjennomført sammen med søknad (f.eks. fangdam før utløp i sårbar resipient)

NVE

Vannressursloven

Regulerer vassdragsanlegg:

Bygning/konstruksjon i eller over vassdrag

Tiltak i vassdrag:

Som påvirker vannføring eller vannstand

Tiltak i vassdrag: endre vassdragets

- retning på strømminger / hastighet
- fysiske / kjemiske vannkvalitet på annet vis enn ved forurensing

§ 11 første ledd: Kantsoner

«Langs bredden vassdrag med årssikker vannføring, et naturlig vegetasjonsbelte mot avrenning og gir levested for planter og dyr.....»

Egen forskrift om hvem som er Vassdragsmyndighet

Kommune

Fylkeskommune

Statsforvalteren

NVE

Kantsoner

Forskrift om plantevernmidler: 3 meter sprøytefri sone fra overflatevann

Forskrift om nydyrking:

Urørt vegetasjonssone mot vassdrag.

2 m: ikke årviss vassføring
6 m: årviss vannføring.

Forskrift om produksjonstilskudd

1. Løyve til inngrep i kulturlandskapet
2. Minst 2 m sprøyte- og pløyefritt i vassdrag: årviss vassføring
«Normal skjøtsel», ja! Beite til vannkanten, vedlikehold grøfter.

Forskrift om fysiske tiltak i vassdrag

§ 1 : Uten tillatelse fra Statsforvalteren eller fylkeskommunen, - forbud mot:

- a) fysiske tiltak: fare for forringelse av produksjonsmulighetene for fisk eller andre ferskvannsorganismer,
- b) fysiske tiltak i og langs vassdrag for å øke eller forskyve fangst av fisk
- c) fysiske tiltak for anadrome laks / innlandsfisk som endrer arters produksjon, bestandsstørrelse eller utbredelse.

Delt forvaltningsansvar

Fylkeskommunen:

tiltak i vassdrag/deler av vassdrag uten anadrome laksefisk eller kreps.

Statsforvalteren:

tiltak på strekninger med anadrome laksefisk (laks, sjørret og sjørøye) eller kreps.

Om fylkeskommunen ikke har forvaltningsansvar, tas avgjørelsen i samråd med Statsforvalteren.

Drenering

Alle metoder for å lede bort vann:

- Redusere overflatevann
- Senke grunnvann

Klassisk drenering

- Systematisk/usystematisk drenering
- Avskjæringsgrøfter
- Punktdrenering
- Senke avløp mm...

Normal drift (produksjonsfremmende)

Drenering og SMIL?

Dreningstiltak tas i dreneringstilskudd
Avskjæringsgrøfter for å minske erosjon
og arealavrenning?

JA, om det ikke er en del av et
ordinært større dreneringsarbeid.

Eksempel

- 1 - Søknad om dreneringstilskudd
- 2 - Søknad SMIL til rensepark
- 3 - Renseparken:
også til vanning av frukttrær (Hmmm..)

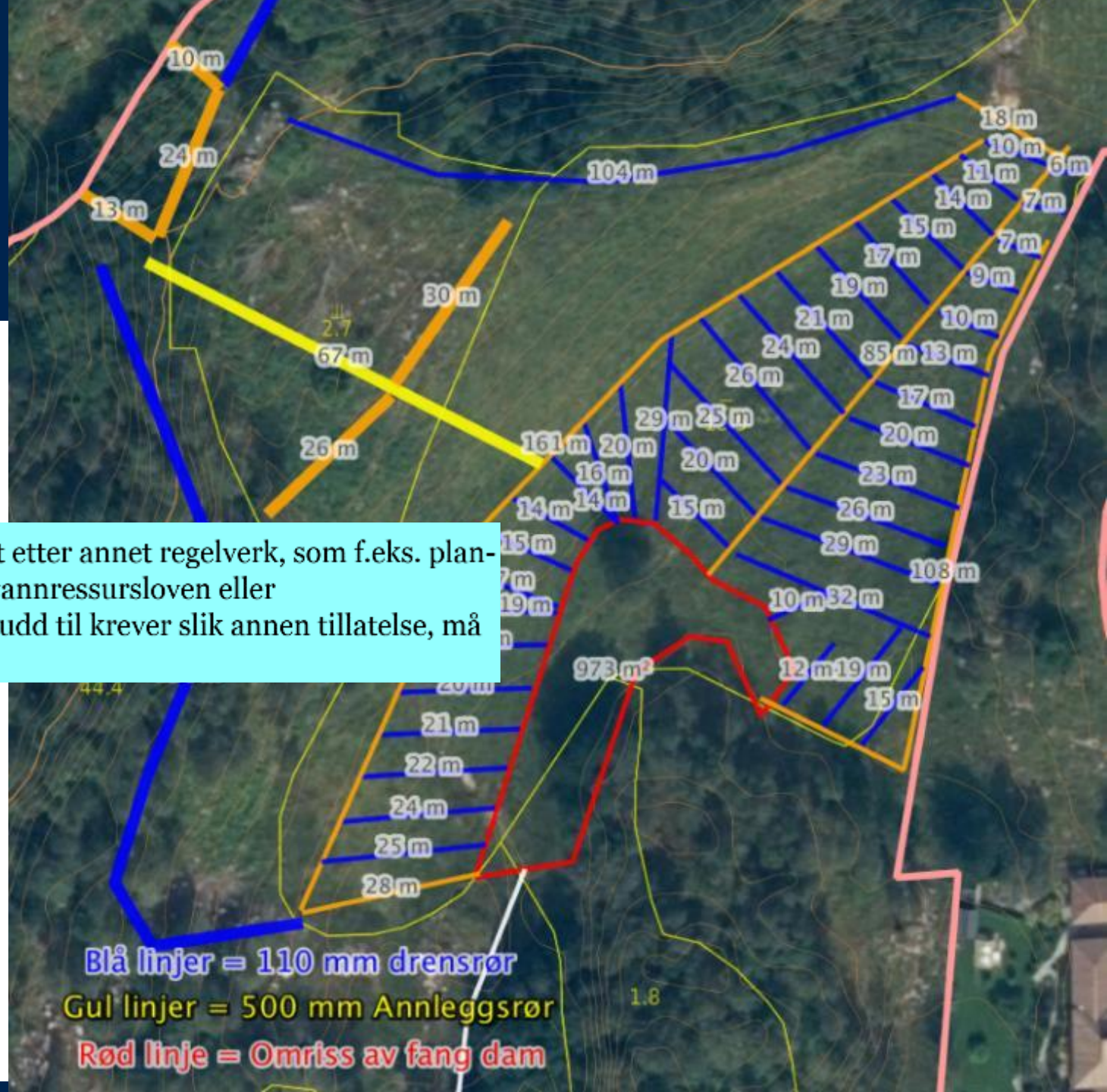
Utfall SMIL-søknad

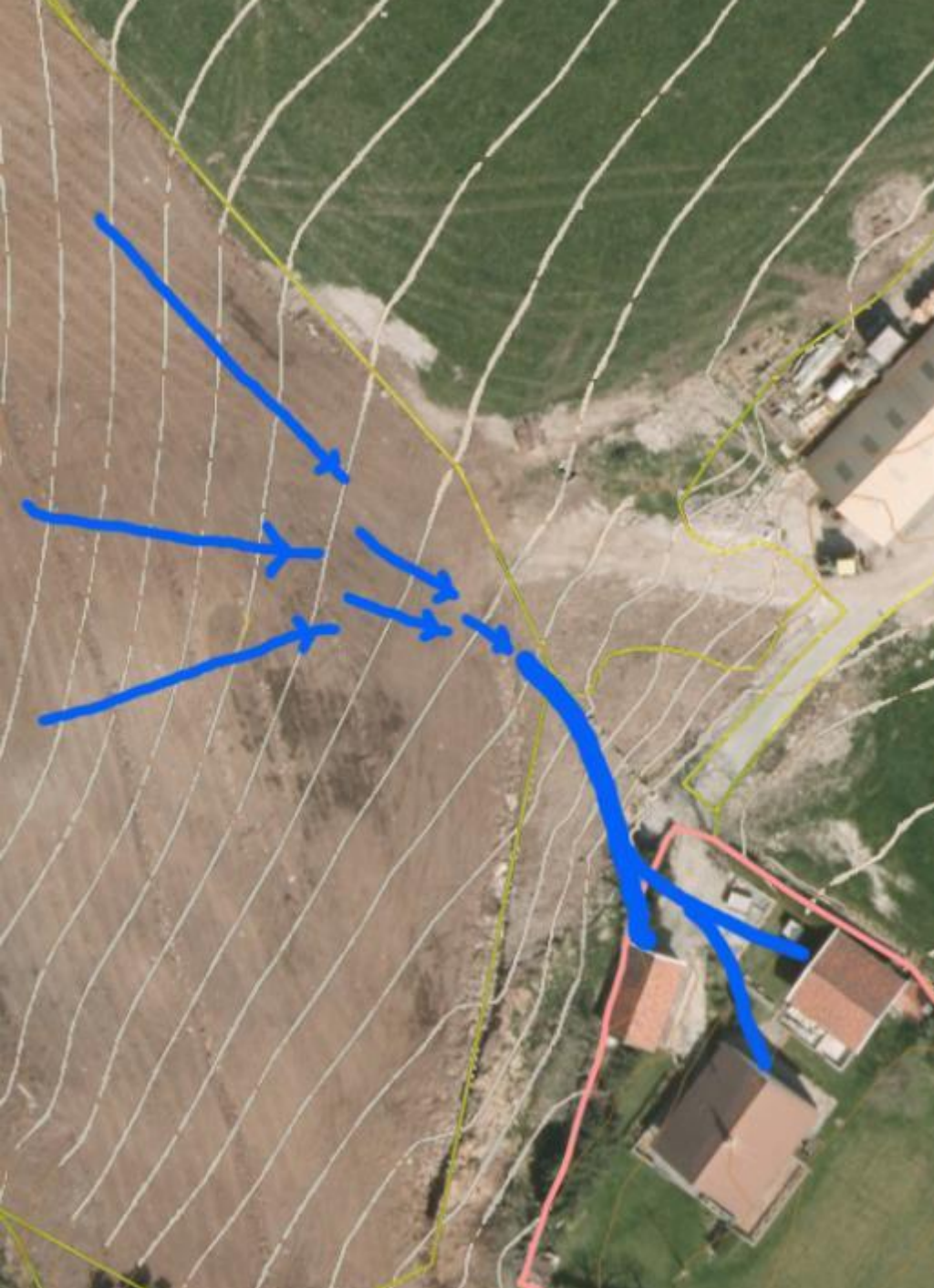
Positivt vedtak i kommunen.

Søker trodde alt var OK til ...

Innvilgning av tilskudd innebærer ikke at tiltaket er godkjent etter annet regelverk, som f.eks. plan- og bygningsloven, kulturminneloven, naturmangfoldloven, vannressursloven eller forurensningsforskriften. Dersom tiltaket du nå har fått tilskudd til krever slik annen tillatelse, må du innhente dette før du går i gang med tiltaket.

Bestemte seg for kun å drenere...

PS:
Grannelova §§ 2 og 6???

..... tiltak som kan verta til skade eller ulempe på granneeigedom, skal han varsla grannen i rimeleg tid føreåt...

SMIL - redusere forurensing

Rense (jord og næring)

Flomdemping (erosjon – utvasking)

Hindre kanterosjon (graving)

Hindre næringsavrenning

Hensyn til biologisk mangfold

Hensyn til friluftsliv

.....

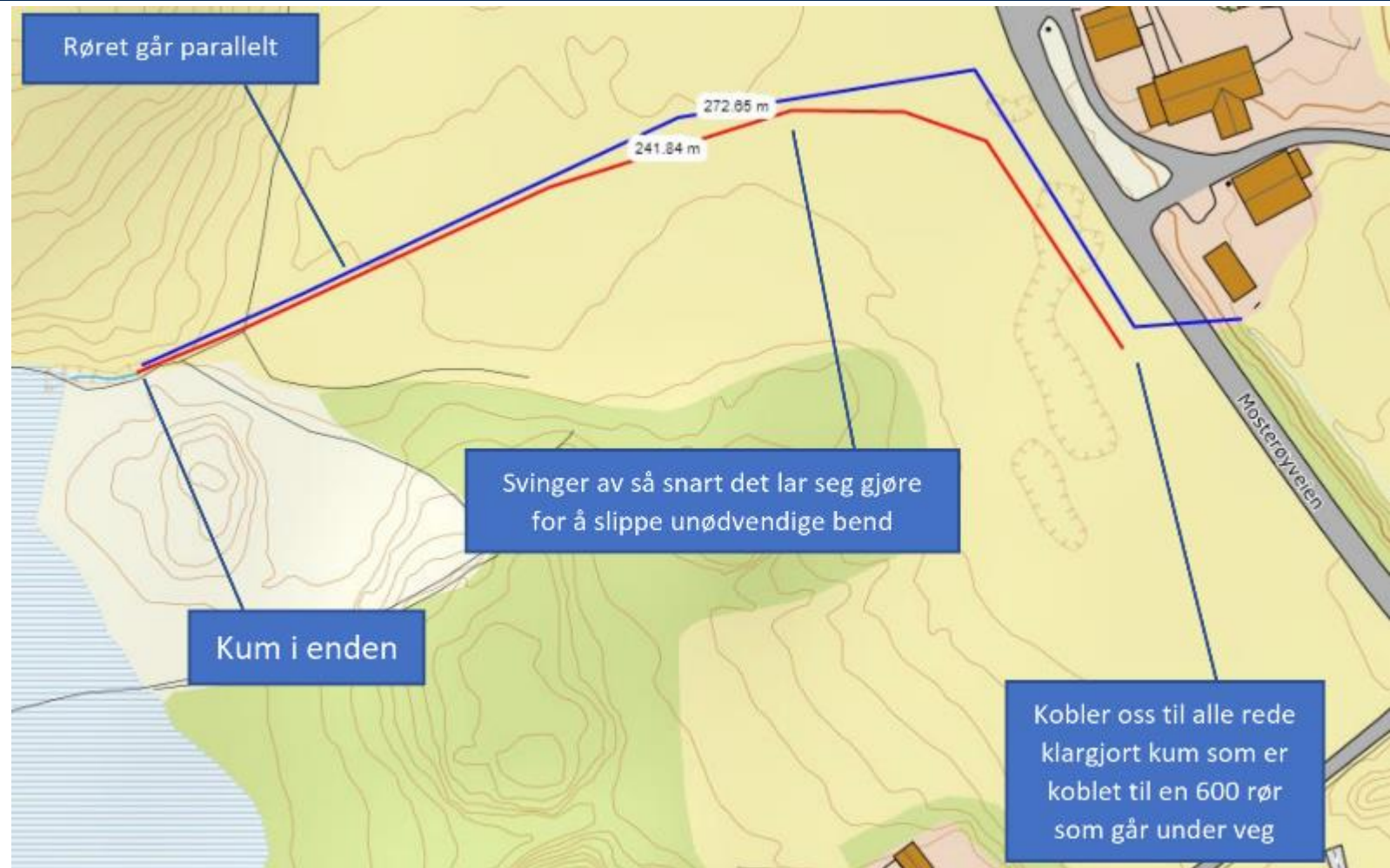

Ny tilleggsdrens fra Kaadastemmen?

Ikke kapasitet på eksisterende betongrør.

Dyrka mark står hyppig under vann.

Kart tiltak:

Konklusjonen er i all hovedsak at denne marken veldig dårlig produksjon sett opp mot de andre markene uansett om en bruker Raigras blanding eller timotei blanding. Avlingene er nesten halverte i forhold til andre sletter på garden med samme produksjonen. Dette gjør igjen at produksjonskosten blir veldig høy som ikke er ideelt.

Normal drift?

Hydrotekniske anlegg

Hindre erosjon i bunn og sider i kanaler og bekker

Åpne lukka avløp

Erosjonssikre åpne avløp

Steinsette kanaler

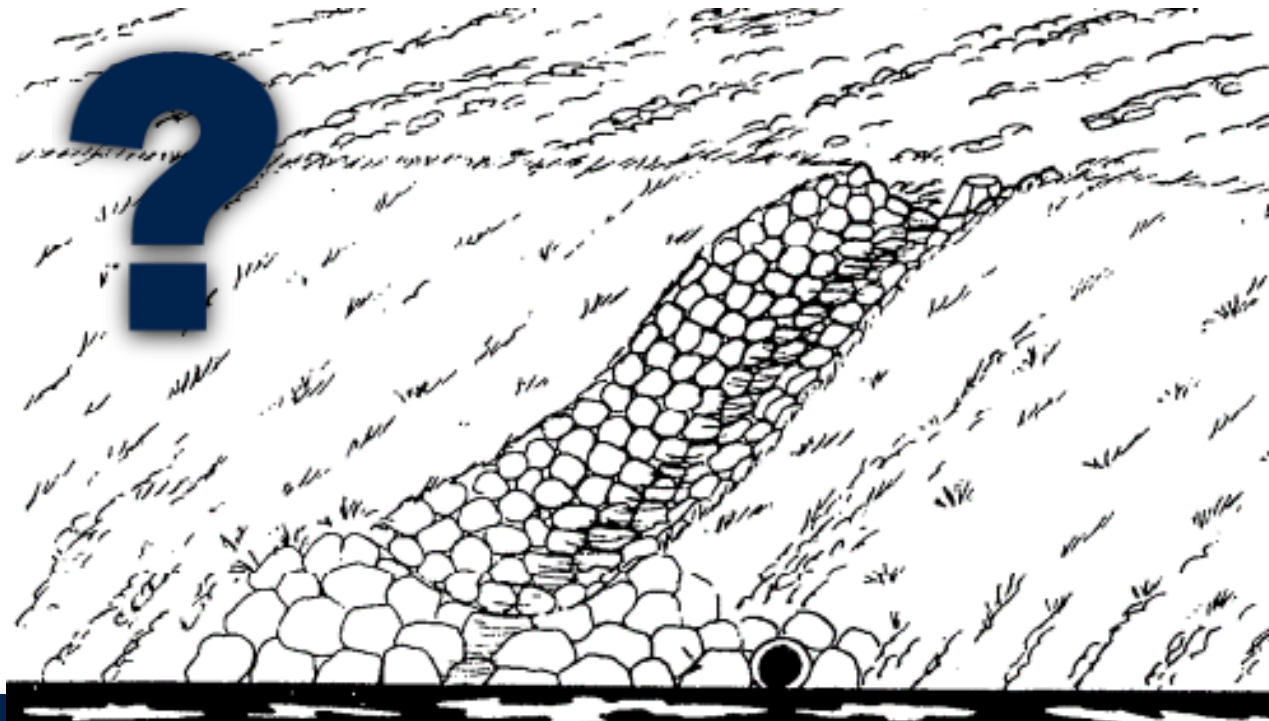
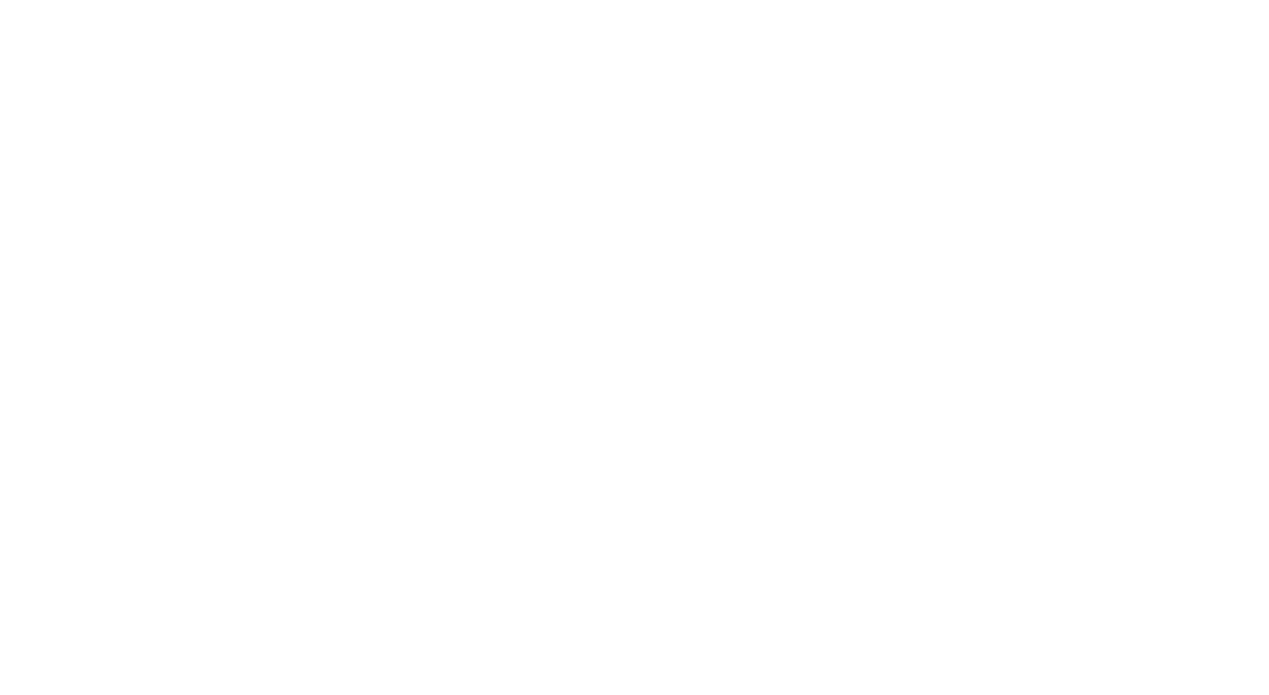
NB: tiltak i vannløp: kontakt Statsforvalteren og/eller NVE!

Erosjonssikring av elve- og bekke-kanter

MAKS. HELLING 1:3. SKRÅNINGEN SKAL TILSÅES
ELLER TILPLANTES (PERMANENT VEGETASJON)

MASSENE KOMPRIMERES LAGVIS

FORBYGGING, STEIN

GROV GRUS ELLER FIBERDUK SOM FILTER

$> 3\text{ m}$

$> 0.75\text{ m}$

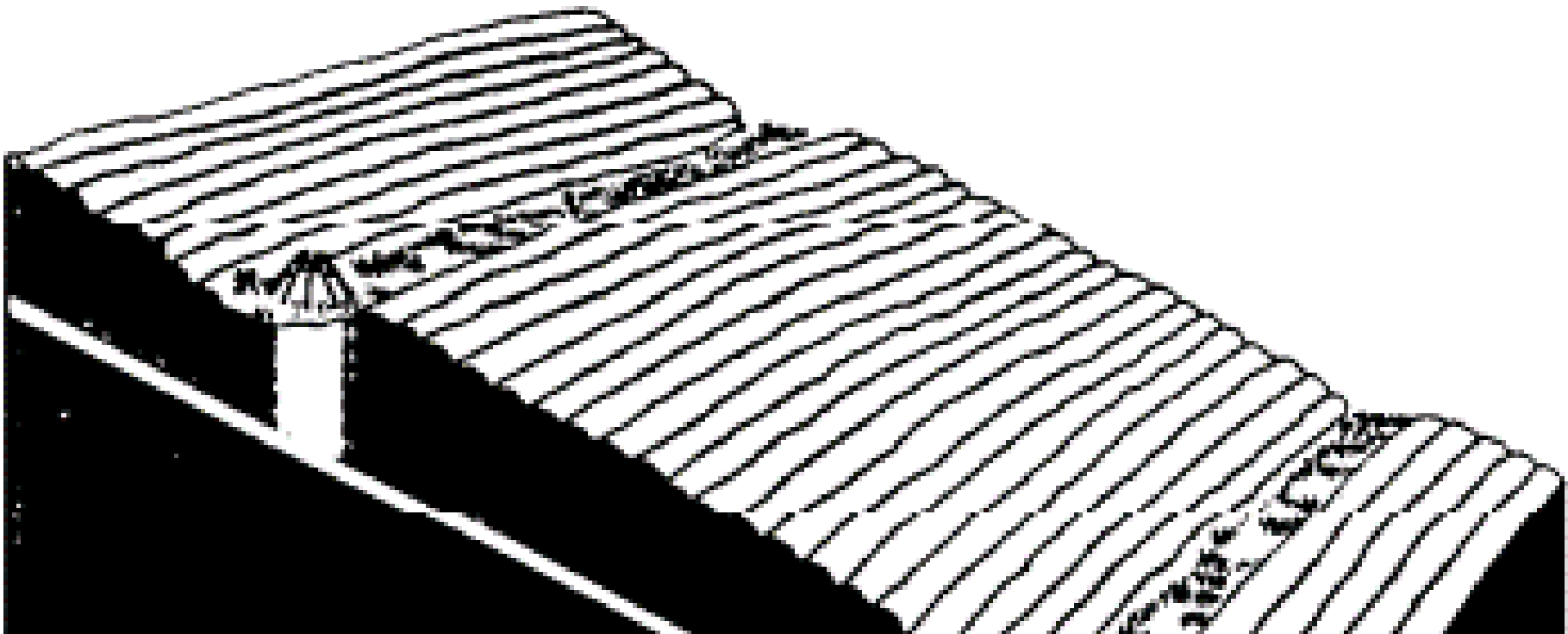
$L > 2.5 \times d$

d

NEDLØPSKUM (SE TYPETEGNING
TL/K 3b)

AVLØPSLEDNING MED TETTE SKJØTER

DRENERING AV EROSJONSGROP

Slak helling for å unngå utrasing

For steil skråning

NB: Silt

Kantsoner med vegetasjon

- Holder igjen næring
- Binder jord
- Busker gir skygge /for vannorganismer

Hindre jord og næring i vassdrag

Renseparker

Jordvoller

Kumdammer

Økologiske rensetiltak
og miljøplantinger

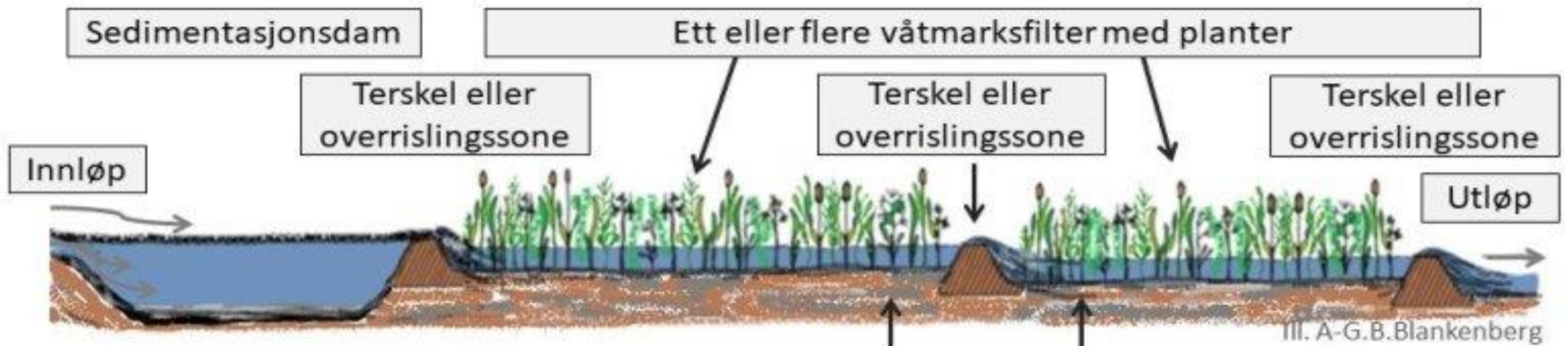
Rensepark

Renseparker - Prinsipp

Bremse vatn – Sedimentering – Terskel – Våtmarksfilter - Utløp

Oppbremsing av vann, sedimentasjon av jord og stoffer bundet til partiklene (eks. fosfor)

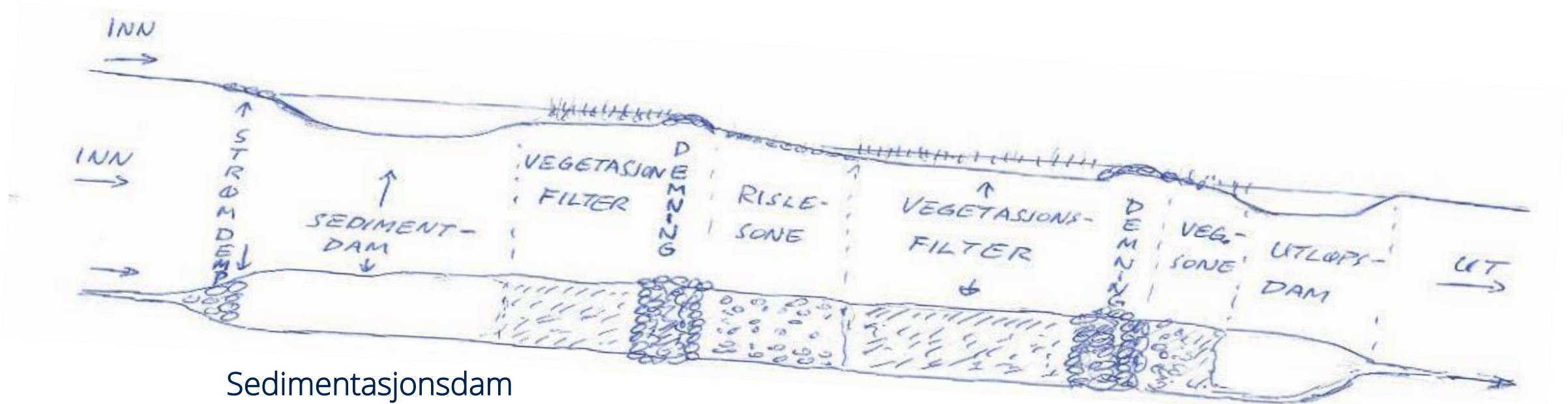
Sedimentasjon av mindre partikler og stoffer bundet til disse (små partikler inneholder mye fosfor)
Opptak i planter
Biologiske og kjemiske renseprosesser i sediment og organisk materiale

NIBIO

Rensepark med to demninger og utløpsdam

Sedimentasjonsdam
Bunnfelling av partikler
Kjemisk omsetning i
bunnsлам

Utløpsdam
Sedimentering av døde planterester oa. fra renseparken.
Kjemisk og biologisk omsetning i bunnsламmet.

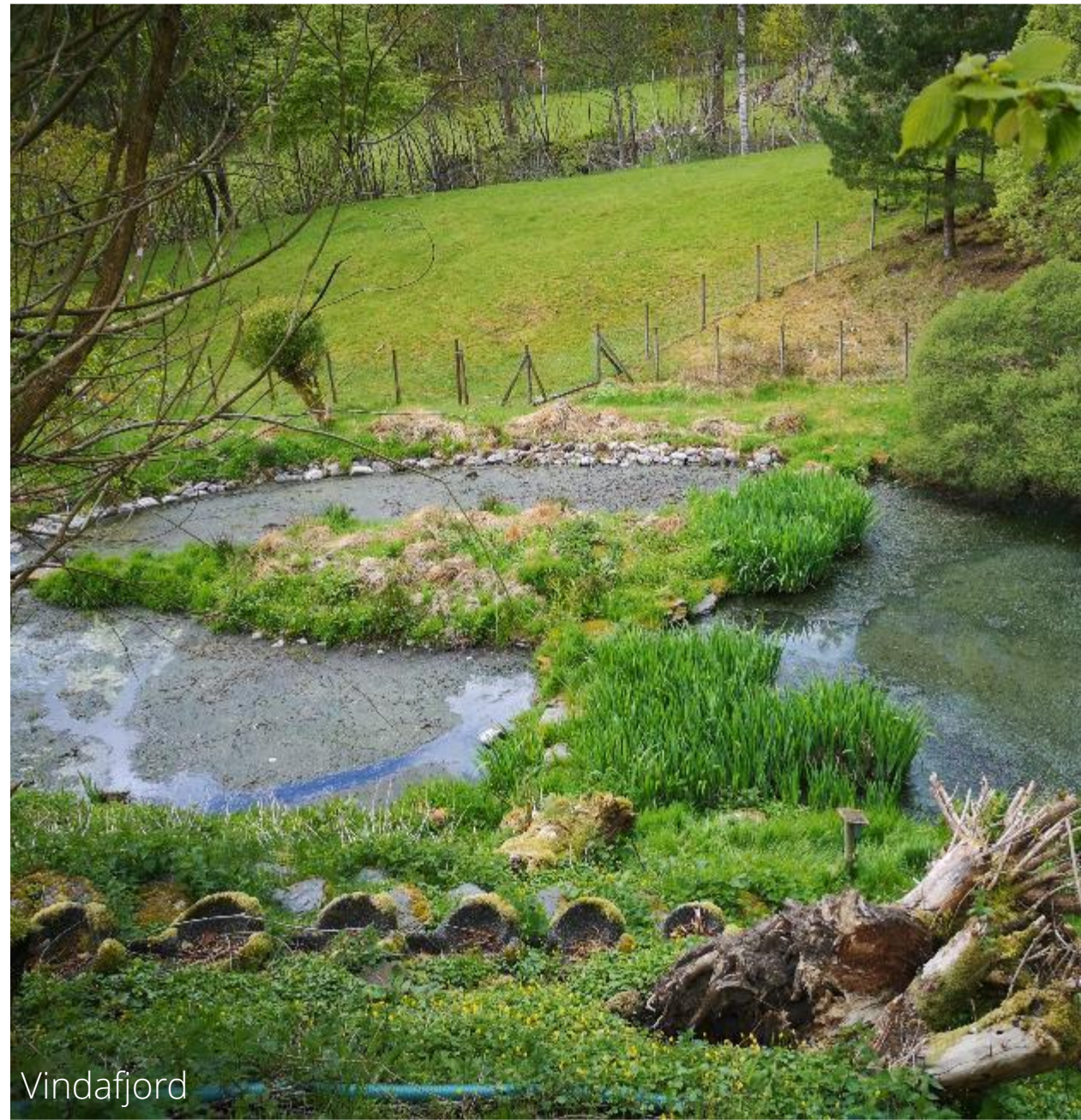

Tverrsnitt lekkasjedemning

Jæren

Vindafjord

- Vegetasjonssone beskytter bunnslammet mot utspyling ved flom
- Plantene tar opp næring fra vannet og bunnslam.
- Plantestilkene: feste for mikroorganismer og små dyr.
- Renser og levested for mange arter, øker biologisk mangfold.

Randaberg

Langstrakte renseparker gir god sedimentasjon Plasskrevende!

Sola flyplass

Fiberduk
under stein

Fangdammer (sedimentasjonsdam)

Sikre sluk og kummer

Kumdam

Jordvoll

Flomsikring langs Mandalselva ...

Utfordring for kommunale planleggere?

Stavanger Aftenblad

Meninger

Sport

Kultur

Magasin

TIPS 05150

Go!

MENY

Lokalt

BLI ABONNENT

LOGG INN

Flomsikring på Jæren koster 140 millioner kroner

Ruth Mirjahn Haarr og sønnen Kristoffer fikk hagen og gårdsrommet omgjort til innsjø under flommen på Vigrestad 7. august 2014. **Anders Minge**

Flomsikring av tettstedene Brusand, Nærbø, Varhaug og Vigrestad i Hå kommune koster 140 millioner kroner. Det viser en ny rapport.

<https://www.cowi.no/om-cowi/nyheter-og-presse/cowi-bistar-ha-kommune-med-flomsikring>

Miljøplantingar (binde jord)

Etablere varig vegetasjon=> beskytte jorda

Leplanting mv...

Plante kantvegetasjon langs vannveier

Bygningsmessige miljøtiltak

I eller i forbindelse med **eksisterende** driftsbygning eller driftsopplegg

- Oppsamling avløp fra veksthus
- Hindre avrenning fra fôringsplasser for beitedyr
- Hindre avrenning fra rundballer: OK

(Avrenning fra plansiloer ???)

Foto: Tonje Fjermestad

Foto: Nono Dimby

Avrenning fra veksthus

- Gjennomsnittlig avrenning fra 1 daa med tomatproduksjon:
32 kg N og 13 kg P årlig
(fra kartlegging av alle gartneria i Rogaland, S. Grimstad 2019.)
- 75 % av gartneriene i Rogaland hadde ingen oppsamling av overskuddsgjødsel i 2018.
- Resirkuleringsanlegg dyrt
  - Filtrering og rensing

Foto: Svein Grimstad

PS: Massedeponi

Bake inn som vilkår i plan at entreprenør
må legge til rette for hydrotekniske tiltak i
anleggsperioden

....

i stedet for

...

en privatrettslig konflikt

Vegetasjonssone (RMP)

Permanente flerårige grasvekster langs vann, elver, bekker og kanaler der det dyrkes korn, grønnsaker eller potet.

Takk

Nono Dimby

Seniorrådgiver, Landbruksavdelingen
Statsforvalteren i Rogaland

Statsforvalteren i Rogaland

Facebook facebook.com/fylkesmannenrogaland/
Nettside statsforvaltaren.no/ro